

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Josefa Baxy a soudkyně JUDr. Lenky Kaniové v právní věci žalobkyně: **M. K.**, zastoupené Mgr. Petrem Miketou, advokátem se sídlem Jaklovecká 1249/18, Ostrava, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 10. 2017, č. j. MPSV-2017/202267-923, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 10. 2018, č. j. 19 Ad 46/2017 – 77,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Ustanovenému advokátovi žalobkyně Mgr. Petru Miketovi se přiznává odměna za zastupování ve výši 1.573 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Úřad práce ČR – krajská pobočka v Ostravě rozhodnutím ze dne 21. 6. 2017 nepřiznal žalobkyni doplatek na bydlení. Důvodem nevyhovění žádosti podané dne 29. 3. 2017 byla skutečnost, že žalobkyně užívá byt bez právního titulu, neboť platnost nájemní smlouvy skončila ke dni 30. 11. 2016 a Městský obvod Ostrava-Jih zaslal žalobkyni výzvu k vyklizení bytu dne 13. 2. 2017. V posuzované věci tak nebyla splněna základní podmínka § 33 zákona

č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, podle kterého má nárok na doplatek na bydlení vlastník bytu, který jej užívá, nebo jiná osoba, která užívá byt na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu.

[2] Žalovaný zamítl odvolání žalobkyně v záhlaví označeným rozhodnutím. Žalobkyně bydlí v nájemním bytě, který je ve vlastnictví obce Ostrava-Jih. Byť předložila potvrzení ze dne 23. 11. 2016 o trvání nájemního vztahu do dne 30. 11. 2017, rada městského obvodu Ostrava-Jih dne 9. 2. 2017 rozhodla o neprodloužení nájemní smlouvy. Nájemní vztah tak zanikl ke dni 30. 11. 2016. Od 1. 12. 2016 žalobkyně užívá byt bez právního důvodu. Výzvou ze dne 13. 2. 2017 byla žalobkyně vyrozuměna o zániku nájemního vztahu a vyzvána k vyklizení bytu ve lhůtě 15 dnů. V době vydání rozhodnutí žalovaného probíhalo u Okresního soudu v Ostravě řízení ve věci vyklizení bytu užívaného žalobkyní. V měsíci, kdy byla podána žádost (březen 2017), žalobkyně užívala byt bez právního titulu. Napadené rozhodnutí i řízení, které mu předcházelo, byly podle žalovaného v souladu se zákonem.

[3] Žalobkyně napadla rozhodnutí žalovaného žalobou u Krajského soudu v Ostravě, který ji shora uvedeným rozsudkem zamítl. Provedl důkaz rozsudkem téhož soudu ze dne 15. 5. 2018, č. j. 71 Co 71/2018 – 285, který (s výjimkou lhůty k vyklizení) potvrdil rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 10. 10. 2017, č. j. 61 C 120/2017 – 213, jenž uložil žalobkyni (v daném řízení v postavení žalované) vyklizení bytu č. 6 na adrese Averinova 1681/2, Ostrava. V rozsudku č. j. 71 Co 71/2018 – 285 krajský soud dospěl k závěru, že nájem dotčeného bytu skončil ke dni 30. 11. 2016. Pronajímatel splnil zákonnou podmínku bránící obnovení nájmu podle § 2285 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, neboť ve lhůtě 3 měsíců po dni, kdy měl podle nájemní smlouvy nájem skončit, písemně vyzval žalobkyni k vyklizení bytu. Citovaný rozsudek se podrobně zabýval okolnostmi doručování výzvy k vyklizení. Doplněné dokazování odstranilo rozpor v údajích o datu doručení. Správným údajem o datu doručení je 20. 2. 2017. Zřídila-li si žalobkyně službu „odnáška“ podle § 21 vyhlášky č. 464/2012 Sb., o stanovení specifikace jednotlivých základních služeb a základních kvalitativních požadavků na jejich poskytování, nemá skutečnost, že se fakticky seznámila s obsahem zásilky až v březnu 2017, vliv na správnost závěru o ukončení nájemního vztahu k datu 30. 11. 2016.

[4] V posuzované věci tak byla pravomocně rozhodnuta předběžná otázka, kterou řešily soudy v občanskoprávním řízení o vyklizení bytu. Ve vztahu k tomuto bytu žalobkyně žádala doplatek na bydlení s nárokem od 1. 2. 2017. S odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu (rozsudky ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 26 Cdo 131/2005, nebo ze dne 4. 3. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1382/2002) krajský soud konstatoval, že závěr o skončení nájmu ke dni 30. 11. 2006 je ve smyslu § 159a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, závazný pro účastníky řízení i pro všechny orgány, tedy i pro krajský soud v jiném řízení. Ve shodě s citovanou judikaturou soud doplnil, že na uvedený závěr nemá vliv okolnost, že ve výrocích rozsudků č. j. 61 C 120/2017 – 213 a č. j. 71 Co 71/2018 – 285 nebyla výslovně řešena otázka existence nájmu. Výrok o vyklizení bytu je totiž třeba posoudit v souvislosti s jeho odůvodněním. Bylo-li tedy v uvedeném soudním řízení pravomocně rozhodnuto o povinnosti žalobkyně dotčený byt vyklidit v důsledku skončení nájmu k 30. 11. 2016, je tímto závěrem vázán i soud v nyní posuzované věci. Krajský soud proto uzavřel, že žalobkyně nebyla v rozhodném období nájemkyní bytu, ve vztahu k němuž žádala doplatek na bydlení, nebyla vlastnící tohoto bytu, ani jej neužívala na základě rozhodnutí nebo jiného právního titulu, nesplnila tak podmínky § 33 zákona o pomoci v hmotné nouzi.

II. Obsah kasační stížnosti

[5] Žalobkyně (stěžovatelka) brojila proti rozsudku krajského soudu kasační stížností z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“).

[6] Namítla, že krajský soud učinil závěr o zániku práva stěžovatelky užívat byt až na základě dokazování, které provedl. Podklady, které měl k dispozici žalovaný, takový závěr neposkytovaly. Žalobkyně naopak předložila správním orgánům potvrzení pronajímatele ze dne 23. 11. 2016, které bylo vystaveno právě pro účely řízení o poskytnutí příspěvku na bydlení. Podle tohoto potvrzení byl nájem prodloužen o další rok, tj. do 30. 11. 2017. Obvykle je takový doklad pro účely správního řízení dostatečný. Uvedený důkaz žalobkyně znovu předložila soudu, ten jej však neprovedl.

[7] Proti rozsudku krajského soudu č. j. 71 Co 71/2018 – 285 stěžovatelka podala dovolání. Zpochybnila v něm okamžik, kdy jí byla doručena výzva k vyklizení bytu. Tato otázka je rozhodná pro posouzení, zda došlo k automatickému prodloužení doby nájmu. V řízení bylo prokázáno, že žalobkyně převzala dopis obsahující výzvu dne 4. 3. 2017, tedy po uplynutí 3 měsíců, v nichž bylo možné učinit výzvu k vyklizení nezbytnou pro to, aby se nájemní vztah automaticky neprodloužil o jeden rok. Soudy dospěly k závěru, že výzva byla doručena již dne 20. 2. 2017, tedy ve lhůtě 3 měsíců. S tím stěžovatelka nesouhlasí. V řízení před krajským soudem proto navrhla, aby soud vyčkal rozhodnutí Nejvyššího soudu. Krajský soud tak neučinil a s návrhem na přerušení řízení se nevyřádal.

[8] Krajský soud se nevyřádal ani s argumentací, že ke dni vydání správního rozhodnutí stěžovatelka užívala byt po právu, neboť byla přesvědčena na základě potvrzení pronajímatele ze dne 23. 11. 2016, že jí svědčí nájemní právo na období dalšího roku. Tuto listinu krajský soud ve svém rozhodnutí vůbec neuvedl a nezabýval se otázkou dobré víry stěžovatelky. Stěžovatelka tvrdila, že i pokud by nájemní vztah zanikl dopisem doručeným dne 20. 2. 2017, užívala byt v dobré víře nejméně do posledního dne lhůty pro vyklizení. Napadený rozsudek v tomto směru řádné odůvodnění postrádá. Podle stěžovatelky nelze přijmout závěr, podle kterého přestala mít nárok na doplatek na bydlení proto, že nájemní vztah byl ukončen k 30. 11. 2016, přestože se o této skutečnosti dozvěděla nejdříve koncem února 2017 (stěžovatelka však tvrdí, že se tak stalo až v březnu 2017).

[9] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[10] Kasační stížnost je přípustná. Důvodnost kasační stížnosti soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[11] Kasační stížnost není důvodná.

[12] V posuzované věci je sporné, zda stěžovatelka splnila podmínky pro nárok na doplatek na bydlení. Jednou z nezbytných podmínek podle § 33 zákona o pomoci v hmotné nouzi je skutečnost, že žadatel o tuto dávku je vlastníkem bytu, který užívá, nebo jinou osobou, která užívá byt na základě smlouvy, rozhodnutí, nebo jiného právního titulu.

[13] Krajský soud přisvědčil žalovanému, že stěžovatelka tuto podmínku nesplňovala, neboť v době podání žádosti nebyla vlastnící dotčeného bytu a nesvědčilo jí ani nájemní či jiné užívací právo. Nájemní smlouva ze dne 24. 11. 2014 nebyla automaticky prodloužena, neboť podle ujednání, které obsahovala, se nájem prodlužoval o jeden rok, pokud nájemce pokračoval v užívání bytu po dobu alespoň tří měsíců po dni, kdy měl nájem bytu skončit, a pronajímatel nevyzval v této době nájemce, aby byt opustil (obdobnou úpravu obsahuje § 2285 občanského zákoníku). Při posouzení klíčové sporné otázky, zda byla výzva k vyklizení doručena v uvedené tříměsíční lhůtě, vyšel krajský soud z rozsudků vydaných v občanskoprávním řízení týkajícím se žaloby na vyklizení bytu podané Statutárním městem Ostrava – Městským obvodem Ostrava-jih proti stěžovatce.

[14] Nejvyšší správní soud neshledal, že by se krajský soud dopustil v tomto ohledu nezákonnosti. Podle § 52 s. ř. s. platí, že „[s]oud je vázán rozhodnutím soudů o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, jakož i rozhodnutím soudu o osobním stavu. O jiných otázkách si soud učiní úsudek sám; je-li tu však rozhodnutí o nich, soud z něj vychází [...]“ (zdůraznění doplněno). O otázce trvání nájemního vztahu stěžovatelky již bylo v době vydání napadeného rozsudku soudy v občanském soudním řízení pravomocně rozhodnuto. Krajský soud proto správně z těchto rozhodnutí za nezměněného skutkového a právního stavu vycházel (k témuž závěru Nejvyšší správní soud dospěl také v rozsudku ze dne 13. 2. 2019, č. j. 6 Ads 297/2018 – 47, který se týkal skutkově a právně obdobné věci stěžovatelky).

[15] Na tomto závěru nemění nic ani skutečnost, že rozsudek krajského soudu č. j. 71 Co 71/2018 – 285 byl vydán až po vydání napadeného rozhodnutí žalovaného. Žalovaný založil svůj závěr na skutečnostech zřejmých v době jeho rozhodování (vyšel mimo jiné z výzvy k vyklizení a stěžovatelkou předloženého potvrzení ze dne 23. 11. 2016), z nichž si učinil úsudek o datu skončení nájmu. Správnost jeho úsudku byla následně potvrzena v pravomocně skončeném občanskoprávním řízení. Podle § 77 s. ř. s. může krajský soud doplnit dokazování a bylo zcela logické, že tak v nyní posuzované učinil a provedl důkaz rozsudky okresního a krajského soudu týkajícími se vyklizení bytu užívaného stěžovatelkou.

[16] Krajský soud naopak nebyl povinen provádět důkaz potvrzením ze dne 23. 11. 2016, neboť tato listina je součástí správního spisu. Pokud v řízení o žalobě ve správním soudnictví soud vychází z údajů a listin obsažených ve správním spisu, nejedná se o dokazování ve smyslu § 52 s. ř. s. (viz např. rozsudky ze dne 30. 5. 2019, č. j. 1 Afs 271/2016 – 77, bod 40, ze dne 29. 6. 2011, č. j. 7 As 68/2011 – 75, nebo ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008 – 117, č. 2383/2011 Sb. NSS).

[17] Z rozsudků ve věci vyklizení bytu je zřejmé, že se soudy zabývaly námitkami týkajícími se doručení a účinků výzvy k vyklizení bytu, a s tím souvisejícího data ukončení nájmu bytu. Plně tak odpovídaly na otázky, které stěžovatelka učinila jádrem žaloby v nyní posuzované věci. Vyjádřily se především k otázce data doručení výzvy k vyklizení s tím, že se jedná o jednostranný hmotněprávní úkon, na který se nevztahují ustanovení o doručování podle občanského soudního řádu, a za rozhodné datum doručení je třeba považovat 20. 2. 2016. Zabývaly se i vztahem potvrzení ze dne 23. 11. 2016 a výzvy k vyklizení. Potvrzení bylo vydáno krátce před uplynutím předchozí doby nájmu, tedy v době, kdy nájemní poměr skutečně trval a bylo možno očekávat jeho prodloužení. Potvrzení bylo přitom účelově vázané na žádost o poskytování sociálních dávek. Teprve dne 9. 2. 2017 rada žalobce v dané věci (Statutární město Ostrava – Městský obvod Ostrava-jih) rozhodla o neprodloužení nájmu, na což navázala výzva k vyklizení bytu ze dne 13. 2. 2017. S ohledem na časovou souvislost a charakter listin nemá jejich rozdílný obsah podle civilních soudů vliv na účinnost výzvy k vyklizení bytu.

[18] Závěry vyjádřené v těchto rozsudcích převzaté krajským soudem stěžovatelka v kasační stížnosti nijak konkrétně nezpochybnila. Zopakovala pouze obecně námitku (že si dopis obsahující výzvu převzala až dne 4. 3. 2017), s níž se již podrobně vypořádaly civilní soudy, a poukázala na podané dovolání. Dovolání je však mimořádným opravným prostředkem, který nemá vliv na právní moc jím napadeného rozsudku, tedy ani na závěr, podle kterého stěžovatelka k uvedenému bytu nemá právo užívání. Krajský soud proto nebyl povinen vyčkat rozhodnutí o dovolání.

[19] Rozsudek krajského soudu není nepřezkoumatelný ani proto, že výslovně nereagoval na tvrzení zástupce stěžovatelky při jednání, v němž uvedl: „*Vzhledem k tomu, že proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě č. j. 71 Co 71/2018 – 285 bylo podáno dovolání, o němž dosud nebylo rozhodnuto, má žalobkyně za to, že by v této věci nemělo být rozhodnuto do doby vydání rozhodnutí o podaném dovolání.*“ Podle § 48 odst. 3 písm. d) s. ř. s. „[p]ředseda senátu řízení usnesením může přerušit, jestliže zjistí, že probíhá jiné řízení, jehož výsledek může mít vliv na rozhodování soudu o věci samé“. Přerušování řízení je v tomto případě fakultativní a závisí na úvaze předsedy senátu. Jakkoliv by bylo vhodnější, kdyby se krajský soud k této otázce vyjádřil, s ohledem na výše uvedené závěry o účincích dovolání, fakultativnost přerušování řízení i na formulaci zástupce stěžovatelky, která nebyla vyjádřena jako výslovný požadavek na přerušování řízení, se nedopustil nezákonnosti.

[20] Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného rozsudku ani proto, že se výslovně nevyjádřil k otázce tvrzené dobré víry stěžovatelky. Je pravda, že stěžovatelka v doplnění žaloby uvedla: „*I pokud by bylo možné připustit, že nájemní vztah skončil, i přesto, dle názoru žalobkyně, byt užívala v dobré víře, že jí svědčí užívací právo k bytu a pro tento případ, s ohledem na okolnosti celého případu, jí měl být přiznán příspěvek na bydlení.*“ Toto tvrzení se však jeví v rámci obsahu celé žaloby a jejího doplnění jako okrajové. Navíc, stěžovatelka jej formulovala mnohem obecněji, než jak tvrdí nyní v kasační stížnosti. Neodvozovala svou dobrou víru od potvrzení ze dne 23. 11. 2016, ale obecněji od „okolností případu“, a netvrdila, že by její dobrá víra měla být uznána do posledního dne lhůty pro vyklizení. Krajský soud sice výslovně otázku dobré víry nezmínil, ale vystavil svou argumentaci na závěru, že stěžovatelka nesplnila zákonné podmínky pro nárok na doplatek na bydlení stanovené v § 33 zákona o pomoci v hmotné nouzi, přičemž o klíčové otázce (skončení nájmu a zániku užívacího práva k dotčenému bytu) bylo pravomocně rozhodnuto soudy v občanskoprávním řízení. Pokud soud ve svém odůvodnění vystaví „*vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti [jeho] závěrů je sama o sobě dostatečná*“, je možné akceptovat, že neodpoví na všechny dílčí argumenty, které jsou pro posuzovanou věc marginální nebo nerozhodné (srov. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2012, sp. zn. I. ÚS 1412/11, nebo ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08). Tak tomu bylo i v posuzované věci. Zákon o pomoci v hmotné nouzi neobsahuje možnost nahradit nesplnění zákonných podmínek dobrou vírou. Případná dobrá víra stěžovatelky by proto na výsledku řízení nemohla nic změnit. Nejvyšší správní soud proto neshledal, že by napadený rozsudek trpěl nepřezkoumatelností, která by odůvodňovala jeho zrušení.

IV. Závěr a náklady řízení o kasační stížnosti

[21] Kasační stížnost není důvodná, proto ji soud zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[22] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly.

[23] Usnesením ze dne 11. 7. 2018, č. j. 19 Ad 46/2017 – 60, krajský soud ustanovil stěžovatelce zástupcem advokáta Mgr. Petra Mketu. V takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud určil odměnu advokáta částkou ve výši 1.000 Kč za 1 úkon právní služby (podání kasační stížnosti) a dále částkou 300 Kč, která je paušální náhradou hotových výdajů v souladu s § 7, § 9 odst. 2, § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), celkem tedy 1.300 Kč. Tuto částku soud zvýšil o 273 Kč připadající na daň z přidané hodnoty, kterou je advokát jako plátce povinen odvést. Částka v celkové výši 1.573 Kč bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 20. června 2019

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu